

BUDA-PESTA

11 Jan. st. v.
23 Jan. st. n.

Va eși duminică.

Redact.: strad'a Havas nr. 1.

Nr. 2.

ANULU XII.

1876.

Pretinlu pe unu anu 10 fl.

Pentru Romani'a 2 galbeni.

LA ANDREIU MURESIANU.

Din somnulu celu de mórte voisi a-i desceptá,
Prin foculu lírei tale, prin santa vocea ta;
~~Dar éta-i o dormu éra,~~ uitandu a loru chiamare,
Si nu voru sè mai scia de-a mamei grea oftare.

Degeneru vlastare din antic'a tulpina,
Acesti nepoti ai Romei in flóre chiar declina;
Stau gata sè se rumpu, sè cadia la pamentu,
Atinsi abia odata de suffulu unui ventu.

Tu i-ai crediutu, poete, viteji inflacarati,
Nascuti pentru marire, virtutii devotati:
Dar vai, ce amagire! sunt numai lasitate!
Meniti sè pórtu jugulu, nedemni de libertate!

Abia o di luptara cu hidr'a-tiranía,
Abia c'o biruintia esiti din batalía,
Depunu molatiei arm'a, rugini o predau,
Cu cei invinsi de dinsii la lupta nu mai stau.

Cá foculu d'o schinteia ivindu-se disparu,
Sunt stele ce cadu iute, indata cum resaru.
Sunt lilieci noptii si fugu de radi'a dílei,
Nu s'au dedatu s'apuce pe cáile, aculei.

O! umbra neuitata, de trei ori esti ferice!
Cá nu mai vedi in giuru-ti nelucele pitice,
Pe care 'n risu destinulu in lume le-a trimisu,
O ginte s'amagésca cu farmeculu d'unu visu.

I. Al. Lapedatu. *)

*) Dupa o tacere de patru ani in colónele foii nóstre, érași te salutámu cu bucuria între colaboratorii nostri. Red.

A N U L U N O U .

(Fine.)

Ori-ce copilu din orasiu invétia chiar din
scóla o poesía, intitulata *Plugusiorulu* ²⁴⁾ si care
incepe cu aceste versuri :

Mane anulu se 'noiesce,
Plugusiorulu se pornesce
Si incepe-a colindá
Pe la case, si-a urá.
Iérn'a-i grea, ometu-i mare:
Semne bune anulu are,
Seme bune de belsiugu
Pentru bras'd'a de sub plugu.
Dómne, bine-cuvintéza
Cas'a pe care-o uréza
Plugusiorulu fara boi,
Plugusiorulu trasu de noi!
Urati flacái,
Strigati mei:
Hai, Hai
Hai, Hai!!...

In timpulu acestei urári, ceialalti, carii nu
vorbescu, nu incetéza d'a totu plesni amarnicu
din bice, in cátu totu satulu e desceptatu si
anuntiatu astu-felu d'acésta visita, d'acésta co-
lindare.

Modulu d'a pronuntiá versurile, verv'a,
continutulu loru, trosnetulu biceloru si cre-
dinti'a cà urarea aduce fia-carei case imbelsiu-
gare, fertilitate, abundantia de producte si

²⁴⁾ Ni se pare cà e a dlui G. Sionu.

prosperitate in totu cursulu anului care începe: tóte implu de bucuria anim'a saténului romanu, care, întrebatu de ce se facu, respunde cu refrenulu din colinde:

„Asiá-i legea din betrani,
Din betrani, din ómeni buni!“

Ce sunt aceste, de nu adoratiunea dieitiei Ops séu Telus — pamentulu — celebrarea Cererei, idei'a fertilitãtii, a productiunii, a recolteloru? Nimicu mai claru, nimicu mai admirabilu. Tesauru de poesía, tesauru de idei, tesauru de nationalitate!

Dupa trecere d'atâte vécuri, cine ar mai fi crediutu cà datinele Latiniloru se voru mai conservá pana adi, mai multu séu mai putínu intacte, la stranepotii loru?

Satenii nostrii nu sciú, si putínu le pésa sè scie de cine a fostu Bachus, dar i celebra diu'a: „*Culesulu viiloru*.“

Putínu le pésa ce erau serbàrile *Florale*, dar le serbéza si, ce e si mai multu, le mantínu chiar si numele: „*Florile*.“

De Saturnu asemenca, si totusi lu-adóra, puindu numai, in loculu betranului parinte alu lui Joue si alu lumii, pe betranulu, pe mosiulu *Craciunu*, precum totu asiá adóra pe *Janus*, la începutulu ori-carui anu, puindu numai numele lui *St. Basilin*, parintele eclesiei chrestine, aducetóre de pace, in loculu numelui lui *Janus* parintele religiunii pagane, dieulu pacii.²⁵⁾

Satenii romani nu recunoscú si n'au nici ideia despre *Diana*: cu tóte aste in colinde i pastréza numele si renumele, titlulu si calitatea de sora a lui Apoline séu Sórelii. Astu-felu audímu intr'unu colindu:

Ce mi-e susu pe langa ceru?
Florile d'albe.
E unu negru micu norelu,
Florile d'albe
Nu e negru micu norelu,
Ci . . . (cutare) . . . tinerelu
P'unu calu galbenu grangorelu,²⁶⁾
Siéu'a lui de aurelu,
Scarile-i in argintielu,
Cu biciulu cu maciulia,
Cu fróulu cu stragalia.
Si-a plecatu in vênátóre,
'N vênátóre-'nsuratóre.
Se 'ntalni c'o féta mare,
Frumósa de sémenn n'are.
Erá dín'a díneloru²⁷⁾

²⁵⁾ Janu celu d'antâiu radicà in Italia temple si invetiã obiceiurile religióse. Macrobiu, in Saturnale, cart. I. — Ovidiu, Fastele.

²⁶⁾ Ca Grangorele.

²⁷⁾ „Dín'a díneloru“ semnifica Die'a paduriloru si a cranguriloru, dómnia Nimfeloru, Silfideloru, Naieloru etc. cum erá Diana.

*Iana*²⁸⁾, sor'a Sórelii.

Si-a placut'o

Si-a luat'o

Si in celaru²⁹⁾ a bagat'o,

In celaru, in paunaru.³⁰⁾

Sóre veste prinsu-si-a:

Dupa ei tramisu-si-a:

Mis'a diori cautatori,

Lucéferi ispititori.

Ér cutare tinerelu

Din gura astu-felu graiá:

— „Ce vreti, diori

Cautatori,

Lucéferi ispititori?

In totu loculu sè catati,

In celaru sè nu amblati.

Cà-ci, d'o scapá vr'unu paunu,

Iau sórelii unu calu bunu,³¹⁾

D'o scapá vr'o panióra,

Iau pe sor' sa socióra,

Ce-am gasit'o

Si-am luat'o

Si 'n casa cà-mi am bagat'o.³²⁾

Éta aci *Iana*, in locu de *Diana*, sor'a Sórelii, si alu carci nume vine de la fratele seu *Janus*.

Éta divinitàti pagane, celebrate de crestini in Dacia, de latinii Romani.

Éta poesi'a poporala dandu pe facia originea natiunii nóstre.

Serbarea anului nou. — Anua Pereana. — Amblarea cu sorcova. — Conclusiune.

Celebrii preoti chaldei, cei mai vechi dintre Babiloniani, cum se exprime Diodoru Sicilianulu,³³⁾ impartiau anulu in dóue-spre-diece parti egale, in dóue-spre-diece luni.³⁴⁾

²⁸⁾ „Nam sunt qui Janum eundem esse, atque Apollinem et Dianam, dicant, et in hoc uno utrumque exprimi numen affirmant . . . Pronuntiavit Nigidius, Apollinem Janum esse, Dianamque Janam, apposita d litera, quae saepe i literae causa decoris apponitur, ut reditur, redhibetur, redintegratur et similia“. Iata traducerea: „Cà-ci suntu unii, carii dicu cà Janu este totu același ca si Apoline si Diana, si afirma ca sub o singura expresiune se 'ntielege divinitatea amendorora. Nigidiu s'a pronuntiatu cà Apoline este Janu si cà Diana este Jana, adaugindu-se liter'a d, care se pune adesea pentru eufonia din caus'a literei i, precum reditur, redhibetur redintergratur si cele d'asemenea“. Macrobiu, Saturnalele. Cartea I, cap. IX.

²⁹⁾ Cenaculum, loculu de cina, deveni mai tardiu unulu din locurile cele mai ascunse si mai departate ale casei — Varron „De lingua latina“ Cart. I, § 162. — In colindu, unii punu Celaru, altii Cenaculu. Celaru, de la celare, a ascunde, e o parte ascunsa a casei, unde se punu lucrurile de pastrare. In totu casulu — cenaculu ori celaru — cuventulu e latinu.

³⁰⁾ Locu unde se tienau paunii s'a coruptu din cuventulu lupanaru.

³¹⁾ Éta aci idei'a cà Sórele are unu caru cu cai de focu, conformu mitologiei.

³²⁾ In domum duxi, expresiune sacramentala pentru a însemná insuratórea in limb'a latina.

Egiptenii fura singuri, cari divisera anulu intr'unu numeru fixu de luni.³⁵⁾

Romulu lu-impartî in diece luni, puindu-lu sè incépa cu Martiu, tatalu seu.³⁶⁾

In prim'a di a acestei luni si, prin urmare, in prim'a di a anului, s'aprindea din nou foculu tinutu continuu aprinsu pe altarulu Vestei, pentru cá, cu inceperea anului, sè incépa si grij'a d'a-lu conservá.

Ramurele de lauru, care s'aflau implantate la cas'a regelui, la curia, la cas'a Flaminiului si care se uscaseră in cursulu anului, erau inlocuite cu altele verdi. Mai antâiu servitorii publici, apoi poporul mergea sè opereze acésta schimbare si sè felicite de inceperea anului pe rege, pe flaminu, pe pontifice.

Totu atunci se faceau sacrificie publice si private in onórea *Annei Perenna*,³⁷⁾ schimbata in Nimfa a riului Numicius, cu unde nesecate, *perennes*, séu, dupa cum credu unii, Lun'a sfinindu anulu prin succesiunea luneloru, séu nutrirea lui Joue „care, pe candu poporul vechiei Rome, dice Ovidiu,³⁸⁾ in epoc'a in care n'avea tribuni, carii sè-i protéga drepturile, se retrasese pe muntele Sacru, alimentele fiindu consumate, Anna, din orasiulu Bovillis, seraca *betrana*, dar vióie si muncitóre, prepará proviziuni pe care diminéti'a le impartia poporului. Cetatienii fura miscati de acésta bine-facere si, candu impaciuirea i facu sè reintre in Roma, radicara o statua Perennei, care i ajutase in instrimtorare.“ Ovidiu dá diferite detaiuri despre Perenna, si adauga cá

*Protinæ erratis lacti vescuntur in agris
Et celebrant largo sequæ diemque mero*³⁹⁾

si cá se spunu glume si cantece obscene, cu ocaziunea acestei dile, pe care obiceiulu le-a consacratu.

Aceste sacrificie si serbatori se faceau Annei Perenne la inceputulu anului pentru cá sè se póta petrece bine anulu care incepea si ceilalti ani viitori:

*Ut annare perennareque commode licet*⁴⁰⁾
espresiune atâtu de corespundietória urării nóstre romanesci: *La anulu si la multi ani!*

³³⁾ Diodori Siculi Bibliotheca Cart. II, capit. XXIX.

³⁴⁾ Idem ibidem.

³⁵⁾ Macrobbi Saturn. cart. I, cap. XII.

³⁶⁾ Id. ibidem.

³⁷⁾ Macrobbi Sat. cart. I, cap. 12: „et publice et privatim ad Annam Perennam sacrificatum itur.“

³⁸⁾ Ovidu. Fastele. Cart. 3, vers. 653—700.

³⁹⁾ „Indata facu ospetie vesele, in tierinele cari fusesera strabatute, si celebra in odihna diu'a, cu multu vinu.“ — Idem vers. 655 si 656.

⁴⁰⁾ Macrobbiu, ibidem.

D'ací datin'a d'a se implantá craci verdi pe la case in ajunulu Floriiloru, si mai alesu in diminéti'a dilei St. George, candu, fiindu cá la noi in tíera lauru e departe d'a cresce séu d'a fi crescutu, in locu de lauru, ne servimu cu salcie.⁴¹⁾

In sacrificiele publice si private, in celebrarea dilei anului nou cu vinu, gasimu serbarea nóstra de adi a inmormentării anului ce espira, a veseliei si ospetieloru in onórea celui ce vine.

N'avemu lauru, ca sè salutámu cu acestu simbolu de gloria si de prosperitate noulu anu, dar avemu altu ceva, numai datin'a sè fía conservata: si a fostu, este si va fi.

Copíii Romaniloru, in loculu unei ramure de lauru, ambla din casa in casa cu o frumoáa „*Sorococa*“ in mana, care nu e decátu o nuiá impodobita cu chartii de diferite colori, cu polielea, betéla, flori artificiale, etc.

Disu-de-diminétiá vinu, câte unulu ori mai multi, si, atingându-te, pronuncia cu naïvitate, inocintia, sinceritate si gratia urmatórele urári:

Sorocova vesela:

Sè 'nfloriti

Sè margariti,

Peste véra,

Prima-véra

Ca unu peru,

Ca unu meru,

Ca unu firu

De trandafir;

Tare ca pétr'a,

Iute ca sagét'a;

Tare ca ferulu,

Iute ca otielulu:

La anulu

Si la multi ani! . . .

Cu inceputulu anului nou, la cin'a de capetenia, matróneloru romane serviau pe sclave la mésa, precum faceau barbatii cu sclavii in timpulu Saturnaleloru, femeile cá sè indemne pe sclave, prin acésta onóre de la inceputulu anului, la o supunere si ascultare mai grabnica, barbatii pentru a multamá sclaviloru de serviciele ce le adusesera pan'ací.⁴²⁾

Astfelu, dupa Romulu, anulu incepea la

⁴¹⁾ Latini se numiau Laurentini, din caus'a multulu lauru ce crescea in tíer'a loru. Capital'a li se numia Laurentinum. — Titu Liviu, cart. I, cap. I. — Virgiliu Eneida, cart. VII, vers. 171. — Ovidiu. Faste, vers. 599 etc.

⁴²⁾ Et servis coenas apponabant matronae, ut domini Saturnalibus. Illae, ut principio anni ad promptum obsequium honore servas ivitarent; hi quasi gratiam perfecti operts exolverent“ — Macrobbiu, ibidem.

Martiu, si in Decembre avea locu serbarea Saturnaleloru, Opalieloru si Sigilarieloru, unite cu Juvenilele.

Numa Pompiliu, urmatorulu lui Romulu pe tronu, fórte iniatiu in sciintiele mistice, in filosofi'a lui Pitagora si in astrologi'a orientelui, adause inca dóue luni la calendarulu lui Romulu si facú cá anulu sè incépa, ca pana adi la noi, cu 1 Ianuariu, dupa numele si in onórea lui Janu, càci, fiindu consacrata „dieului cu dóue fecie“, — vede sfirsitul anului care se finesse si privesce inceputulu celui ce vine.⁴³⁾

Ne oprimu d'a vorbí d'asta-data pe largu despre ascemenarea intre numele Janu si Ioanu, despre celelalte serbatori din acésta luna, despre comparatiunea dintre onorurile lui Janu la Románi si ale lui *St. Petru* la Romani, cu care are o identitate perfecta. Vomu amintí in trécatu cà, precum paganii latini dau lui Janu atributiunea d'a purtá chiei spre amintire, cà deschide anulu prin feriele sale si tine in mana chieiele templului pacii si alu resbelului, totu asemenea crestinismulu desémna pe *St. Petru* cá purtatoru alu chieieloru paradisului. Precum la paganii latini Janu erá consideratu ca fundatórele sacerdotiului, ca introducetóre alu rituriloru si cá celu d'antáiu care radica temple si altare, asemenea crestinii vedu in *St. Petru* pe intemeiatorulu bisericeii, si ponteficele romanu se considera cá descendinte alu acestui capu spirituale religiosu.

In resumatu, din cele espuse resulta :

Cà ceea ce facemu la inceputulu lui Ianuariu nu e de ieri, d'alta-ieri, ci de dicimi de secole.

Cà ceea ce existe la poporulu romanu sunt resturile, mai-mai nealterate, ale moravurilor, datineloru, deprinderiloru si credintieloru anticitatii pagane, adeca cà :

„Asiá-i legea din betrani,
Din betrani⁴⁴⁾ din ómeni buni!

Cà poesi'a populara, sub form'a de colinde, cuprinde unu fondu paganu, prin idei, prin alusiuni, prin eroii ce canta, inse o forma cu totul crestina.*)

G. D. Teodorescu.

⁴³⁾ Macrobiu, loco citato.

⁴⁴⁾ Cuventulu „Betraní“ are intielesulu de „verteres, majores“, strabuni.

*) Acestu articolu lu-reproducemu din opulu autorului intitulatu: „Incercári critice a supra unoru credintie, datine si moravuri ale poporului romanu.“
Red.

Mésa de cetire.

„Dimitriu Bolintineanu. Viéti'a si operile sale.“ De George Popescu. Bucuresci, 1876; nóua tipografia a laboratoriloru romani.

Déca aruncàm u o privire analisatória a supra literaturii nóstre nationale, vedemu cà aceea nu inaintéza in o directiune a nume propusa, ci — afara de câte-va esceptiuni — toti câti au la noi condeifulu in mana, mergu in atâte parti, dupa priceperca si judecat'a lor.

Caus'a acesteia este lips'a unei critice, si a nume a unui critice serióse; nu destructiva, ci edificatória; care nu numai combate, dar totu odata si aréta ce este bunu si frumosu; care nu numai condamna, dar totu-odata si motivéza sentinti'a sa.

Déca si noi amu avé o critica la innaltimea missiunii sale, instructiva in tóta privinti'a si totu-de-una, care cu vocca sa impunetória ar dá svatu tineriloru cu talentu si inceptoru, care li-ar spune pe care cale au s'apuce déca voiescu sè petrunda la Parnassu; care ar conduce miscamintele nóstre literarie intre marginile frumosului eternu, si care astfelu ar dá literaturii nóstre nationale o directiune buna: acést'a ar avé unu succesu mai mare, càci — curatita de tóte estravagantiile — ar consiste numai din adeverate producte pretióse.

Inse, in locu de o astfelu de critica ce avemu noi?

O parodiá de critica seriósa, càci cele câte-va incercári de o critica buna facu numai o esceptiune mica din regul'a generala.

La noi cuventu „critica“ nici nu se intielege inca. Cei mai multi sparia de acésta idea, si cugeta, cà indata ce este vorb'a de critica, nu potu decátu sè se astepte la o batjocura. Ei nici nu viséza, cà critic'a are si o missiune mai nalta si mai subluma.

Ér cei ce exercita profesiunea de criticu, nu pré facu acést'a decátu prin dóue alternative: ei adeca séu condamna opulu si injura pe autoru, — séu lu-innaltia pana la alu sieptele ceriu.

Indemnulu acestoru critice este totu-de-una interessulu personalu, familiaru si de multe ori chiar si politicu.

Déca autorulu face parte din amicii criticeului, déca acela apartine partidului politicu alu acestuia: dinsulu n'are sè se téma câtu de putínu de critica, de óra-ce aceea va glorificá lucrarea lui.

Déca inse autorulu n'are fericirea sè se póta bucurá de acestu favoru deosebitu alu

sortii: apoi sè puna poft'a 'n cuiu de a mai scrie ceva in limb'a romana.

Pentru ilustrarea acestei assertiuni asiu puté sè reamintescu in memori'a dv. o multime de esemple; dar este de prisosu, càci toti le cunoscemu bine.

Mai este si unu altu fenomenu in literatur'a nòstra.

Asiá numitii critici ai nostri au obiceiulu d'a jurá in vorbele magistriloru. Ei au datin'a d'a considerá mai multu numele autorului, decâtu cuprinsulu lucràrii sale.

Ori ce a scrisu o vechia celebritate literaria, bunu séu reu, uritu séu frumosu, este unu capu de opera, unu modelu. O gresiéla a loru este — o gratia gingasia, o abatere — semnu de genialitate, si ori ce absurditate — unu ce admirabilu.

De câte ori am cetitu critice de aceste totu-de-una mi-am adusu a minte de acei inventiati literati germani, cari la analisarea operiloru lui Shakespeare si in cele mai neesentiale vorbe au vrutu sè descopere câte unu tesauru de idei colosale.

Este unu ce ridicolu sistemulu acest'a.

Dar totu-odata elu este descuragiatoriu pentru generatiunea juna, in care asemenea sunt câti-va insi, cari au produsu deja ceva demnu de consideratu, — si cari totusi nu numai cà nu sunt bagati in séma, dar de multe ori chiar trebue sè suferu insulte nedrepte.

Inse si despre cei betrani ce se scrie? Elogiuri, himnuri, laude mari, vorbe góle. Vorbe in florilate si nimica seriosu.

Nici unu autoru alu nostru nu este inca analisatu. Operile nici unuia n'a produsu inca unu studiu criticu mai specialu. In tóta literatur'a nòstra nu existe unu „essay“, de care se afla in abundantia in tóte literaturile mai inaintate in cultura.

Brosiur'a, care stà acuma inaintea nòstra pe mésa, inca nu este unu „essay.“ Ea contine numai biografi'a si titlulu operiloru regretatulu nostru poetu.

Datele biografice ni sunt cunoscute deja din „Panteonulu Romanu“ alu dlui Iosifu Vulcanu, — si totu meritulu autorului este, cà dinsulu a adunatu pentru prima-óra titlurile tuturor scrieriloru lui Bolintineanu.

Va sè dica, nu este mare acestu merit, dar pentru bibliografi'a romana totusi este ceva.

Principalulu folosu alu acestei scrieri este, cà printr'ins'a se va popularisá si mai tare figur'a poetica a nefericitulu nostru bardu.

Scrisa fara pretensiuni mari, acésta brosiura nici nu tinde la vr'o recunoscintia sgotósá; ér ceea ce merita, i-o dàmu bucuros: ca este scrisa intr'unu stilu usioru.

Autorulu a publicatu in fruntea cartii sale si fotografi'a poetului, ér la fine i-a produsu câte-va din poesile cele mai placute.

Dorimu, cá literatur'a romana, sè aiba in curendu unu studiu criticu a supra lucràriloru lui Bolintineanu!

Spinu Ghimnescu.

Igien'a dintiloru.

— De dr Brunetti. —

De si bólele bantuiescu intrég'a omenire, cu tóte aste unele sunt particulare, anume pentru óre-cari tieri, din caus'a actiunii ce esercita clim'a si alte diferite cause topografice.

Natur'a ni-a datu dinti, spre a ne serví cu dinsii la cea d'antâiu operatiune a digestiunii. Ei sunt destinati sè sfarame substantiele alimentare, ca sè póta fi cu inlesnire introduse in stomacu, facéndu-le moi si amestecandu-le cu fermentulu ce contine saliv'a.

Abiá nascutu, copilulu sughe laptele ce-i serva cá nutrire impreuna cu saliv'a secretata de aparatulu bucalu. Cele mai multe mame, din nesciintia séu din óre-care alta cauza, negligéza acestu preceptu igienicu, mulgéndu-si laptele prin óre-cari metode factice si culegéndu tocmai in urma fructele acestei imprudinte conduite. Copilulu, care nu sughe, dupa legile fisiologice, nu póte digerá. In adeveru, laptele, care n'a fostu introdusu in stomacu prin sugere, este lipsitu de saliva, adeca de elementulu necesariu digestiunii. Colicele, diareele, de cari suferu copíii, n'au alta cauza. Nici odata nu trebue dar sè se dé copíiloru laptele cu lingura. Déca din vr'o cauza óre-care e neaparatu sè se intrebuintieze unu mijlocu artificialu, trebue sè se servésca c'unu biberon, la unu capetu cu gauri fórté mici, pentru cá nutrimentulu sè ésa cu anevointia si copilulu sè-si dea óre-care ostenéla la introducerea licidulu nutritoru in stomacu. Consiliàm dar pe mame sè faca ca saliv'a sè se amestece totu-de-una cu nutrimentulu copíiloru.

La epoc'a dentitiunii trebue sè li se dé óre-cari substantie tari, de esemplu unu osu de gaina, pesmeti, etc., cari, prin frecarea pe gingii, inlesnesce esírea dintiloru. Acésta epoca critica fórté adesea e caracterisata prin turburàri serióse, si se producu simptome ingri-

gitoare, cari periclitéza viéti'a junelui bolnavu. Printre aceste turburări cata sè se distinga colicele violinte, diareele, spasmele etc.

In casu de diarea, si mai cu séma candu nu e puternica, e imprudinte sè fia oprita. Ingrigirile ce trebuescu luate se reducu atunci la unu regime dieteticu alu mamei, care trebue sè se nutrésca cu substantie fainóse si cu carne, inlaturandu pe câtu e posibilu vegetalele, precum si alimentele preparate cu untu-de-lemn.

Déca simptomele devinu ca ale disenteriei, ingrigirea unui medicu e neaparata.

Adesea vedemu pe unii copii isbiti de paralisa partiala la extremitátile superióre si câte odata d'o emifegia completa. Aceste simptome aréta o abundintia a sangelui in creieri si in acestu casu trebue sè se recurga la arte, nu numai spre a se impedecá acésta abundintia, dar chiar ca sè fia indata absorbita. Acceptandu sosirea medicului, sè se aplice una séu dóue lipitori la extremitatea colónei vertebrale a bolnavului si sè i se puie pe capu cârpe udate in apa rece séu in ghiacia.

Odata dintii esiti, sè se esamineze déca sunt asiedati bine in alveole; in casu contrariu, sè se chiamo unu dintistu bunu, pentru a i se urmá consiliile.

Putinu mai tardú, dintii cadu si sunt inlocuiti cu altii noi. Acésta a dóu'a dentitiune adesea se face cu anevointia. Se intempla cá unu dinte sè ésa fara ca celu d'antâiu sè-i lase locul liberu. E bine, atunci scóterea e necesaria, fara cá noulu dinte sè ié o directiune vitiósa.

Ingrigirile gurii copiiloru nu se marginescu numai aci: dintii loru trebue sè fia obiectulu unei atentiuni continue.

Intrebuintiarea de prafuri curatitoare, in cei d'antâiu ani ai vietii, este vatemátore, càci distrugu smaltulu dintiloru, care trebue sè-i conserve. Numai dupa 25 de ani sè se intrebuintieze prafuri dentifrice, càci pana la acésta epoca dintii crescú, ca si restulu organismului. In ori-ce casu, aceste prafuri trebue sè fia impalpabile, compuse de elemente nevatemátore. Magnesi'a, amestecata cu puciósa si carbune de lemn, e singur'a preparatiune a careia intrebuintiare o consiliám.

Orientalii au reulu obiceiú d'a nu-si pune dintii in miscare: le e frica sè sfárame substantie tari; bucatari'a loru se compune din alimente moi, pe cari se multiamescu a le inghití.

Sè nu se uite de locu, cà dintii trebue sè

lucreze, cà functiunea mestecării se face in tóte dilele. Déca cine-va nu se deprinde cu acestu esercitiu din copilaria, se espune a-si perde dintii chiar din flórea vârstei. Toti aceia, cari sfarama substantiele tari in copilaria, si-conserva dintii in buna conditiune pana intr'o a danca betranetie.

Unu altu lucru fórté vatematoru conservării acestoru organe atátu de pretióse dintóte-punctele de privire, este umiditatea caselor, si cu deosebire a camerelor de culcatu.

Putine persóne paru a dá atentiune acestei impregiurări, càci adesea se culca fara grija in camere umede. Spre a se aperi in contra acestui inconveniinte, care esercita o influentia vatemátore a supra sanetátii in genere si conservării dintiloru in particularu, sè se tina in casele umede unu igrometru, prin care sè se constate gradulu umediei din casa, si sè se ié mesuri in consecintia. Mai este si unu altu mijlocu spre a ajunge la acela-si resultatu: sè se ié o bucata de varu nestinsu si sè se puie in casa. Déca varulu, dupa câte-va óre, se face pulbere, este unu semnu neindoiosu despre esistintia umediei.

Frundie de inmortalé.

Unu omu prostu nu are destula insusire pentru adeverat'a bunetate.

Gratitudinea sémena cu onórea negutiatoriloru, care sustine circulatiunea; de multe ori ei nu platescu din omenía, ci numai cá sè-si faca creditu pentru vítoriu. (La Rochefoucauld.)

Candu resistemu pasiuniloru nóstre, mai multu facemu acést'a din slabiciune, decâtu din fortia.

Arare ori scimu, pana unde sè ne duca pasiunile nóstre.

Amorulu nu se póte ascunde multu timpu, nici a se fatiari.

Déca analisámú mai de aprópe amorulu, vedemu, cà in efectulu seu mai multu sémena urei, decâtu amorului.

Pana candu iubimu, totu-de-una iertám.

Mai de graba iubimu pe aceia cari ne urescu, decâtu pe aceia, cari ne iubescu in contra vointiei nóstre.

Invidi'a e mai neimpacabila decâtu ur'a.

Invidi'a nóstra totu-de-una duréza mai multu, decâtu noroculu obiectului urei nóstre.

Liniscea filosofiloru consiste in puterea loru de a domní a supra pasiuniloru.

R A N E L E N A T I U N I I .

— Romanu, de JOSIFU VULCANU. —

(Urmare.)

Inse chiar si in casulu déca ungerii incepeau vr'o miscare in privinti'a acést'a, Romanii totusi nu se apucau inca de lucrare. Si ei erau cá ceialalti connationali ai loru, cari de tóte se apuca tardju séu — nici odata.

Indolenti'a a prinsu radceini adanci in tóte arteriile natiunii nóstre. Ne aflámu in o letargia mare. Si acést'a e o bóla inspaimantatória.

Spiritulu de activitate par' cá de totu a sboratu din mijloculu nostru. Nu ni mai place a întreprinde nimica. Si déca din candu in candu totusi mai pare cá dámu semne de o viétia mai activa: in realitate nici atunce nu facemu altu ceva, decâtu creámu numai la planuri.

Atát'a e totu ce ni-a mai remasu din vechiulu nostru zelu nationalu.

Ni mai place inca si acuma sé facemu planuri. De aceste si adi avem destule. Dar ni place si mai multu a tándali la csecutarea loru, sub pretestulu, cá le studiámu. Apoi le totu studiámu, desbatemu, facemu vorbe multe, si in sfirsitu — nu realisámu nimica, pentru cá séu timpulu a trecut, séu tóta însufletirea a fostu numai — focu de paie.

Nici Romanii din cerculu electoralu Pruneni nu faceau exceptiune din acésta caracteristica generala. Ei inca erau de acea parere, cá in locu de a începe ceva de timpuriu si astfel a lucrá timpu mai îndelungatu: este multu mai comod a siedé frumosielu molcomu, si a amaná lucrarea pe mai tardju, — mai alesu in cause nationale, cari nu numai cá nu aduciu nimica pentru „culina," dar inca poduciu si unele neplaceri.

Astfelu dara inteliginti'a romana din cerculu acést'a nu simticia nici unu îndemnu, cá sé insceneze si dins'a vr'o pregatire electorala; si ea nici nu se desteptá din nepasarea sa nationala si patriotica: de cumva nu crá la mijloculu o cauza momentósa.

Deputatulu de pan'acuma alu cerculu nu mai putea fi alesu, cá-ci elu cu atát'a credintia a reprezentatu in camera interesele bietulu poporu, încátu guvernulu, parintiescu si iubitoriu de tóte popórela tierii, s'a simtitu îndatoratu a-i remunerá ostenelele cu unu postu grasu, care este incompatibilu cu mandatulu de deputatu.

Unii inse, niste guri rele, afirmau, cá acelu postu primitu nu crá atátu remuneratiunea osteneleloru acelu deputatu, făcute in interessulu poporulu: cátu mai multu recompensa tacerii sale in anumite casuri fórté critice pentru guvern, si a spriginirii acestuia cu votulu seu in tóte cestiunile.

Cine va fi avendu dreptu, nu ne privesce. Caus'a acést'a cade afara din cadrulu naratiunii nóstre. Constatámu numai faptul, cá dinsulu primindu unu postu, nu putú fi realesu.

Asia dara alegatorii trebuiau sé se ingrigésca de altu candidat.

Acestu motivu apoi intr'unu tardju produse o activitate mare si intre alegatorii romani ai cerculu numitu.

Ei incepura adeca a siopti, a vorbi, a face combinatiuni si a creá — planuri. Si cu atát'a se si multamira.

Arone Albinescu inse prevediu, cá atát'a inca nu este de ajunsu; ei trebuie sé se tina o conferintia, in care sé se decida a supra persónei care sé se candidizeze de deputatu in diu'a alegerii.

Elu dara nu întârdia multu, ei conchiamá o conferintia — numita nationala.

Conchiamarea, scrisa in stilu frumosu, nu resuná fara efectu. Nóue ni placu vorbele sonóre si frazele inflorilate. Aceste ne însufletiescu — pe unu momentu.

Astfelu dara si in viétia lina a inteligintiei romane din cerculu Pruneni inca se produse o mica miscare. Numai mica, pentru cá a trecut deja timpulu acel'a, in care si noi Romanii eramu capabili sé simtímu vr'o însufletire mai innalta, candu se punea in actiune vr'o cauza nationala. Entusiasmulu acést'a a trecut. Ne-amu desteptatu. Astadi interessulu comunu nationalu nu mai inspira pe fiii natiunii. Totu insulu considera numai profitulu seu personalu. Astfelu apoi este pré mica jertf'a aceea, care se mai aduce pe altarulu nationalismulu.

Alegatorii din cerculu Pruneni cetira conchiamarea lui Albinescu, se însufletira pe unu momentu, disera in cercuri private si câte-va toasturi, decisera, cá voru merge toti la conferinti'a nationala, apoi se liniscira frumosielu, se 'ntórsera pe laturea cealalta si durmira mai departe.

Inse in ajunulu conferintiei totusi se desteptara. Dar póte cá nici atunce nu se desteptau, de cumva Albinescu — carele sciea cu cine are de a face — nu tramitea in acea di in fia-care satu câte unu expressu, care sé li spuna la toti:

— Mei, ómeni buni, nu durmiti! Scolati-ve, cáci mane la Pruneni se va tiné o conferintia nationala unde si voi trebuie sé ve infatísiati!

Asia dara ei si-adusera a minte, cá au a se aduná in o — cauza nationala. Si se si adunara in numeru fórté frumosu. Abia doi-trei inteliginti romani remasera p'a casa, ocupati cu lucruri fórté urgente, ceialalti toti se infatísiara la Pruneni.

Sé nu ne mirámu de acést'a! Noi suntemu niste ómeni fórté buni, ascultatori si blandi. Ce dreptu, nu pré producemu ceva, cáci nici prin minte nu ni plinesce a întreprinde óre-ce. De cumva inse cine-va dintre noi totusi propune ceva, noi — de cumva acea persóna e mai mare decâtu noi si prin urmare ni impune — primímu svatulu si promitemu totu concursulu nostru.

Dar numai cu o conditiune.

De cumva prin acést'a interesele nóstre individuale si familiare nu voru suferi ceva scadere.

Pana aci merge nationalismulu nostru modernu, si nu mai departe!

Confratii nostri alegatorii din cerculu amintitu aveau asigurata acésta conditiune. Nici unulu dintre ei nu voia sé fia deputatu, prin urmare interesele loru personale nu erau amenintiate; apoi, findu ei convinsi, cá ungerii nu voru candidá pe nimene dintre dingsii, nu se puteau teme, cá comitele supremu séu vice-comitele se voru superá pentru participarea loru la candidarea unu romanu. Si acestu din urma motivu este fórté importantu, care mai alesu in timpulu din urma jóca unu rolu mare in viétia nóstra politica, — pentru cá nu multi au curagiulu opiniunii loru.

E bine, neavendu nici o cauza personala, ei se

adunara toti la cas'a lui Arone Albinescu, unde tôte odăile erau pregatite pentru acestu scopu.

In salonulu celu mare vechi'a mēsa familiara eră trasa tōta afara si lungita cu alte multe mese, si acoperita — dupa datina bețrana — cu postavu verde.

Langa ea si pe langa paretii erau asiediate o multime de scaune pentru membrii mai bețrani, căci cei mai tineri voru putē „siedē in picioare.“

Paretii se decorara a nime pentru acestu scopu. In frunte, adeca inapoia presidiului, se află aninatu portretulu lui Traianu dupa fotografi'a scōsa de pe column'a lui Traianu; — de a drēpt'a lui se vedea portretulu lui Mihaiu Vitezulu, era de-a stang'a lui Dragosiu voda; mai incolo de o parte tabloulu „Intrarea lui Mihaiu Vitezulu in Alba-Iulia“, — de alt'a „Batali'a de la Calugareni“, — mai in colo „Mortea lui Lapusneanu-voda“, portretulu lui Andreiu Muresianu, Jancu si Ionu Brateanu, si alte multe portrete si tablouri nationale, cari tōte inspirau simtiementu nationalu in privitori.

Si cā si aceia sē aiba desfētare deplina, cari afara de spiritulu nationalu mai iubescu si altu felu de — spiritu, ospitalulu stapanu alu casei s'a ingrigitu, cā in odăile laterale sē fia pe tōte mesele rachia in abundantia.

Or'a anuciata pentru conferintia inca nu sosi, cu tōte aceste inse deja se si adunara mai multi, intre cari si unele notabilitati ale cercului.

Inse in sal'a cea mare nimene nu intră. Modesti'a oprī pe fia-care a fi celu d'antāiu in acelu locu. Ei se aflau multu mai familiaru in odăile laterale, unde incepura conversatiuni in cercuri mai mici si mai mari, — si unde sub inspiratiunea rachiului curatu se mai dīcea si cāte unu toastu — pentru natiunea romana si barbatii ei de frunte, intre cari — ne mai fiindu pentru cine sē se beie — dupa espressiunea unui tostantu si dascalulu din Vai-de-elu inca ocupa unu locu fōrte onorificu.

Intre toti oratorii mai de multe ori escelā unu parinte protopopu tineru, Semproniu Plopescu, carele abia terminā studiile sale, candu inaintā la acēsta trēpta frumōsa a carierei sale, căci se bucurā de o popularitate mare si erā cunoscutu cā nationalistu vestitu.

In giurulu lui se adunara dara mai multi si ascultau cu mare sete vorbele lui. Si elu vorbiā, incepdu de la „Divulu Traianu“, si pana 'n diu'a de astadi, despre toti omenii vestiti, si in urma incheiā cu stapanulu casei, „unu demnu descendinte ale coloniiloru antice.“

Afara de dinsulu, mai esclara: notarii comunali — Sofronie Cimbrudanu, Ilie Negru, Ioanu Gabilescu, advocatii Scipione Siesanu, Florianu Bumbescu; si preotii Anania Recitanu si Eusebiu Punteanu.

In urma apoi si altii facura sensatiune, căci cu cātu timpulu trecea mai tare, cu atāt'a si conversatiunea deviniā mai animata, si cu atāt'a si buteliile cu rachia se goliau mai tare.

— Dōra ar fi bine, domniloru, — luā cuventulu Albinescu, — sē deschidemu conferintia. Or'a fiesata a sositu.

Nimene nu respunse.

Dar advocatul Florianu Bumbescu, unu omu micu, grasu, grosu si folticosu, carele tocmai atunce

luā in mana buteli'a cu rachia, sē-si tōrne in pocalu, intrerupse tacerea:

— Sē mai asteptāmu putintelu!

— Sē mai asteptāmu! — aprobara mai multi de odata propunerea lui Bumbescu.

— Drumurile sunt grele, — si n'au pututu inca sē sosēca toti, — dīse Sofronie Cimbrudanu cu gravitatea unui omu de statu.

— Si eu sciū pe mai multi, cari au promis cā voru vini, dar inca nu sunt aice, — adause Eusebiu Punteanu. Chiar din poporeni mei au disu cāti-va cā voru vini . . .

— Sē asteptāmu si poporulu, — lu-intrerupse iute colegulu seu, parintele Anania Recitanu, carele cā sē nu apara mai putīnu invetiātu decātu Punteanu, indata-ce acest'a vorbiā ceva, si dinsulu numai decātu luā cuventulu.

— Graiulu poporului, e graiulu lui Dumnedieu, — incheiā Ioanu Gabilescu. Sē nu facemu dar nimica fara de poporu!

— Sē mai asteptāmu! — strigā chorulu ērasi cu insufletire.

— Apoi nu-mi pasa! — respunse Albinescu suridindu, — sē mai asteptāmu dara!

Intr'aceste Florianu Bumbescu umplū tōte pocalele cu rachia, si luandu unulu in mana, lu-ridicā susu si dīse cu entusiasm:

— Domniloru! Inchinu pocalulu acest'a in sanatatea natiunii nōstre. Traiēca natiunea romana!

Cāte paharutii erau pe mēsa, tōte fure apucate iute, si tōta societatea strigā:

— Traiēca!

Atunce si-cerū cuventulu Sofronie Cimbrudanu, si cu o fatia din cele mai seriose, ce se potu intipui, dīse cu glasul solemn:

— Eu ridicu pocalulu acest'a intru sanatatea celu mai mare Romanu. Traiēca!

Si dupa aceste elu aruncā o privire de triumfu a supra celoru din giurulu seu, asteptandu efectulu cuvintelor sale.

Dar se desamagī amaru. Dintre cei de fatia nici unulu nu vini sē-si ciocnēca pocalulu cu elu. Ci toti lu-priviau cu unu felu de nepricepere.

— E bine, — le dīse elu in fine, — ce stati locului? Pentru ce nu viniti sē ciocniti?

— Pentru cā nu scimu cine sē traiēca? — respunse Scipione Siesanu.

— Dar nu v'am spusu?! Romanulu celu mai mare!

— Dar cine-i acela? — intrebara de odata mai multi.

Cimbrudanu puse pocalulu pe mēsa, si incepū:

— D'apoi voi nici atāt'a nu sciti, cā cine-i Romanulu celu mai mare?! Dar sunteti voi demni de sublimulu nume „Romanu“? Meritati voi sē ve numiti descendinti ai divului Traianu?

— Mei, mei, mei! — lu-respunse Ilie Negru, — cā de susu o mai incepi! Noi scimu, cine e Romanulu celu mai mare; inse nu suntemu siguri, dēca si tu ai intielesu pe acela?

— N'am pututu intielege pe altulu, cā-ci numai unulu singuru singurelu pōte sē fia Romanulu celu mai mare. Traiēca dara elu!

— Cine? — intrebara toti.

Si Cimbrudam pronuciā unu nume, pe care

inse noi — din respectulu datoritu aceluia — lu-vomu retacé.

Unii dintre cei de fatia strigara: „Sè traiésca!“ — ér altii, desaprobându cu totulu parereu lui Cimbrudanu in apretiuirea romanismulu acelu barbatu, pusera pocalele érași pe méša si protestara, dîcêndu, cà individulu numitu nu-i asiá mare Romanu, ma — déca l'amu esaminá mai de a menuntulu, amu vedé, cà — dînsulu e unu siarlatanu. Si incheiara, dîcêndu, cà Romanulu celu mai mare este altulu si a nume....

Érași nu vomu spune numele lui.

La audiulu acestui nume apoi unii, si a nume cei ce mai nainte pusera pocalele pe méša, strigara cu *insufflîre*: „Sè traiésca!“ — ér altii, adeca stimatorii primulu barbatu, tacura.

Acésta inse nu durá multu. Fiindu cà la aparintia nici o parte nu érá in majoritate, numai decátu se escá între ambele o disputa infocata, sustîndu fiacare, cà numai barbatulu ei póte sè fia celu mai mare Romanu.

Si aceste dóue partide nu se deosebiau prin óresicare coloritu politicu, cà-ci in ambele se aflau ómeni de tóte nuantiéle; ci ele, conformu maturitáti si dantinei nóstre, erau compuse de dupa confessiuni. Fiacare confessiune avea deosebitu pe celu mai mare Romanu alu seu.

Si disput'a curgea inversiunatu. Dar fiindu cà ambele parti erau pré inspirate de pré infocatulu spiritu — nationalu, nici una nu voiá sè cedeze, — si astfelu neputendu-se de felu face nici o inoiéla, nu se putú neptatá, cà cine este dar in adeveru celu mai mare Romanu?

Ma inca spiritele se iritara si mai tare, incátu érá p'aci sè se duca toti catra casa, si sè nici nu se tina conferintia conchiamata de Albinescu.

— Asiá Romanu cá celu laudatu de voi, — dîse Anania Recitianu, — si eu sum.

— Si eu! — adause numai decátu colegulu seu Eusebiu Punteanu.

— Vorbe de claca! — strigá Gabilescu, — eu nu cunoscu mai mare Romanu decátu mine.

— Bine dîci! — aprobá Negru, — nici pe mine nu me întrece nimene.

— Asiá-i, asiá-i! — strigara mai multi.

— Domniloru, — incheiá Bumbescu, — dupa parereu meu e gresiéla a dîce „celu mai mare Romanu“, pentru cà nimene nu este mai mare decátu noi; toti suntemu de o potriua, toti suntemu vrednici a ne numí mari Romani.

Acésta capacitare nu resuná fara efectu. Complimentulu lingusí pe toti. Si de odata resuná din tóte gurile:

— Sè traiésca Bumbescu!

— Ve multiamescu, fratiloru, — respunse elu, — si cá sè eternisámu memori'a acestei dîle, éta o lista de contribuire pentru unu scopu filantropicu. Poftimu de subscrieti!

Urmá o tacere.

Apoi parintele protopopu luá cuventulu:

— Trebuie platitu inainte?

— Trebuie dieu, frate, — respunse Bumbescu, — cà-ci acésta nu e prenumeratiune la vr'unu diariu romanescu.

— Asiá dara, — dîse protopopulu, — mi-pare fórté reu, cà nu potú subscrie nimica. Timpurile sunt fórté grele.

— Timpurile sunt fórté grele, — repetîra toti cà in choru, — si dintre atátia mari Romani nici unulu nu subscrise nici unu cruceriu.

Albinescu se indigná si dîse:

— Acuma ati doveditu, cà in fapta sunteti multu mai mici Romani, decátu cu gur'a.

Apoi luá list'a si subscrise elu singuru o suma óre-care.

— Ti-i usioru tie, — lu-reflectá Gabilescu, — tu n'ai o familia asiá numerósa cá mine.

— Viéti'a e grea, — dîsera mai multi, — banii sunt scumpi. Abiá putemu trai.

— E bine, domniloru, — dîse érași Albinescu, — urmeze-si fia-care consciinti'a! Inse timpulu pré inaintéza. Ar trebui sè deschidemu conferintia!

— Pré bine! — aprobara toti. S'o deschidemu cà-ci cei ce au avutu de cugetu sè vina, au si vinitu. Insedar mai asteptámu pe altii.

— Haidamu dar in sal'a cea mare, — le dîse stapanulu casei.

Cei mai multi aru fi doritu sè remana totu in acésta odaia, unde ei incepura a se simtí cá a casa; inse fiindu cà acolo nu érá locu pentru toti, se invoira a trece in sala. Unii inse remasera numai in usia, cà sè póta fumá, si — dóra cá sè fia mai aprópe de buteliile cu rachia.

Cu decursulu conferintiei nu ne vomu ocupá in specialu. Vomu insemná numai resultatulu: Arone Albinescu fu silitu a primí candidatur'a, càci nu se gasí alta persóna, care ar fi pututu intruní increderea tuturor.

Apoi candidatululu nationalu dete in onórea óspetiloru sei unu prandiu splendidu, care durá pana sér'a, si la care se rostira aprópe la o suta de toasturi pline de focu nationalu.

Si dupa aceste, toti se departara catra casa, cu cugetulu liniscitu si crediendu, cà facêndu ei candidarea, au si ispravitu tóte agendele de la alegere.

III.

Apucaturi cortesiesci.

Abiá se latí vestea prin comitatu despre acésta conferintia a Romaniloru, numai decátu se si iví o contra actiune. Ungurii incepura a se miscá si dînsii.

Ei in vremile trecute nici nu visara sè deie vr'unu semnu de viétia in acestu cercu; antáiu, pentru cà erau fórté multiamiti de purtarea fostulu deputatu romanu, carele in veci nu le facú peste mana, — si a dóu'a: pentru cà ei — precum amu mai spus'o — se aflau in asiá minoritate, incátu nici nu puteau visá de alegerea unui unguru.

Resultatululu conferintiei Romaniloru inse stramutá resignatiunea si liniscea loru de mai nainte.

Ei póte cà se invoiau, cá si in viétiu sè se aléga deputatu unu Romanu, dar de program'a celui de pan'acuma. Candu inse audîra, cà inteliginti'a romana a candidat pe Arone Albinescu, unu Romanu pronunsiatu, si cá dînsulu a si primitu acésta candidatur'a, se spariara cumplitu.

Si tém'a loru érá si pentru aceea mai mare, càci scieau, cà Albinescu se bucura la connationalii sei de o poporalitate mare, si prin urmare alegerea trebuia considerata cá sigura.

(Va urmá.)

S A L O N U ?

Calindarul septemanei.

Duminea dupa Botezu, Evang. Matei Cap. IV st. 12—17.

Dumin.	11 23	Cuv. Par. Theodosiu hinovinarculu.
Luni	12 24	Sf. Mart. Tatiana (cap. ei la Episc. Agr.)
Marti	13 25	S. S. Mart. Ermilu si Stratonicu.
Mercuri	14 26	Cuv. P. P. cei ucisi in Sinai si Raih.
Joi	15 27	Cuv. P. P. Pavelu Tibeulu. ●
Vineri	16 28	Inchinarea cinst. lantiu alu Sf. Ap. Petre.
Samb.	17 29	Cuv. Par. Antonie celu mare.

Miscaminte sociale romane.

Oradea-mare 3/15 ianuariu.

Domnule Redactoru!

Observandu acea impregiurare, cã Dvõstre studiatu cu predilectiune vieti'a sociala a Romaniloru din ori ce locu, si fiindu cã d'unu timpu incõce n'am fostu fericitu a ceti nici o corespundintia din Oradea-mare, macaru cã sunt nescce miscãri ce merita atentiunea onor. cetitõre a foii pretiuite „Familia“, — de si nu me potu mandri cu titlulu magulitoriu de corespundinte regulatu alu Dvõstre, si de si nu posedu rutin'a d'a scrie prin diurnale, vinu a Vi cere ospitalitatea, Domnule Redactoru, pucineloru mele sîre.

Dõue mominte mai interesante voru figurã in corespundintia mea scurta. Corulu tinerimei romane, si colonulu de dantiu alu ei.

Esperiandu juristii romani, cumca prin ordina-tiunea corpului profesoralu ddto in lun'a Iuliu 1875. fiindu oprita frecuentarea „Societãtii de lectura“ din singurul motivu: „cã sedintiele se tienura afara de zidulu academieii“, — puterile loru spirituale sunt espuse unei amortiri letargice pe terenulu culturai nationale, considerandu, cã asociãrile cu scopu nobilu si directiune seriõsa — producu frupte folositorie, — la propunerea a doi tineri zelosi cu simtiuri curatu romanesci — formara unu coru vocalu barbatescu sub numele „Hilaria“, a carui statute sunt tramise deja la ministeriu spre aprobare. Corulu din cestiune, multiamita Proniei ceresci, aflandu consensulu inteligintiei romane din locu, ce-lu ajutõra materialminte cu o suma banala considerabila, are viitoriu. — Asiu publicã cu bucuria numele generosiloru Patroni, inse me temu cã prin indiscretiunea acest'a voiu ofensã modestia loru. Comitetul corului vocalu, cu ocasiunea raportulu seu anualu, va publicã si pe bravii Mecenati.

Despre colonulu de dantiu alu tineriloru romani trebue sã me declaru cu tõta recunoscintia, — cãci, precum se vede, junimea si-propuse scopulu: delectandu a se cultivã. Necesitatea acestui colonu este mare mai alesu la noi in Orade, unde suntemu cople-siti de elementele straine, ba limb'a domnitõria strabate pana la sanctuariulu familiaru. Colonulu durã 6 seri de dõue ori pe septemana. Èr sãr'a cea din urma se tienu in 31 Dec. 1875 st. v. fiindu impreunata cu unu banchetu. Esteriorulu semenã multu unui balu splendidu. Succesulu intrecu si acceptãrile cele mai sangvine. Ve marturisescu, cã anim'a mi-palpita de bucuria vediendu numerulu mare alu damelor si damiceleloru romane atãtu din Orade, cãtu si din pro-

vincia, cari cu afabilitatea loru incatenara animele juniloru esaltate prin accentele dulci a „Ardelenei“ si „Romanei.“ — Corulu vocalu sub pausa intõnã trei piese romane, secerandu aplausele frenetice ale ospiloru. Petrecerea durã pana la 5 õre dimineti'a, candu apoi dupa cotilionu arangiatu cu multa istetime, se departara toti, ducõdu cu sine cele mai placute reminiscintie.

Dupa aceste mi-esprimu tributulu de recunoscintia matrõnei balului, Dõmnei *Ana Diamandi* nasc. Zsiga, care afara de implinirea acurata si consciintõsa a afaceriloru ce caduira in resortulu Domniei Sale, prin amabilitatea si viositatea-i rara, electrisã animele tuturora.

Credu, cã Ti-voiu casianã bucuria. Domnule Redactoru, dõca Ti-voiu intinde o ghirlanda pompõsa, in care floricelele voru fi inlocuite prin damicele gratiõse, precum: amabilele dsiõre Gabriella, Olga si Alesandra Poenaru, gratiõsa Veturia Romanu cea mai inflacarata romancutia in Orade si giuru, cu veri-siõr'a sa dsiõr'a Ana Horsia, farmecatori'a Elena Popoviciu, fraged'a Elena Takácsy, incantatorele dsiõre Dunkel cu crescatõrea loru, dsiõrele Fassie, Maria Vègh, Lina si Ana Szabó din Cordõu, dsiõrele Cristianu din Poceiu, Roza Onaga, Roza Popu din Hol-lodu, Ana Chisiu, Maria Székács, Ilca Mezey si ficele mitutice a ospitalului nostru Buesányi dimpreuna cu crescatõrea loru. Dintre dõmne, afara de venerandele matrõne, ce duceau rolulu de garde-dame au participatu si escelatu prin gratiositatea loru: Dn'a majores'a Ana Borischeff nasc. Poenariu, dn'a Maria Zigre nasc. Poenariu si Cecilia Clintocu nasc. Onaga.

Despre toalet'a damelor nu potu sã scriu multu, de õra-ce nu sum omu de specialitate, atãt'a inse ve insemnu, cã tõte au fostu imbracate cu gustu alesu, simplu si frumosu. **Codreanu.**

Curierulu modei.

Budapesta 20 ianuarie. Sump'a mea amica! Car-nevalulu a sositu si a cuceritu tõta lumea. Balurile si seratele sunt la ordinea dfilei. Acuma e adeveratulu sesonu de moda. Modistii au atãt'a de lucru, incãtu abia sunt in stare a efectua tõte comãndele.

In cercurile mai alese de aice in septeman'a trecuta nu se vorbia despre altu ceva decãtu despre balulu de curte anuniatu pe 16 l. c. in castelulu regescu din Buda.

Intr'unu magazinu de moda din strad'a Vatiului am vediutu si eu cãte-va toalete gatite pentru acestu balu.

Ti-voiu descrie din ele cãte-va:

Pentru o principesa s'a facutu o toaleta pompõsa, din metasa alba, invelita cu illusionu preseratu cu puncte aurie, si decorata cu ghirlande de flori galbene, palide de colõrea rosei si rosie intunecate.

Pentru alta principessa s'a gatitu acõsta toaleta, nu mai putinu prã frumõsa si scumpa: faille verde-palida, tiesuta cu catifea si fire de auru, si decorata cu niste dantele fõrte scumpe.

O contess'a avea din brocat de colõrea crõme,

decoratu cu faille de asemenc colóre cosutu cu auru si inzestrata cu bandouri de catifea négra.

O alta contessa si-a comandatu toaleta asemene din brocat de catifea de colórea crême, cu tunica lunga din atlasu greu, si pe acést'a decoratiune de ciucuri si bobî aurii.

Érasi pentru o contessa am vediutu gata o toaleta din brocat armure vênetu deschisu, cu faille deschisu. Rochi'a josu erá inzestrata cu fugure cusute si cu indoituri frumóse.

Pentru alta contessa s'a facutu din illusionu albu, cu talia vêneta-deschisa, si cu aceea-si decoratiune echarpe si rose.

Pentru alt'a totu din illusionu albu, decoratu cu ghirlande compuse din azalee albe si frundie verdi.

Tali'a de comunu se face dupa unu croiu numitu à la pantera, — ér tunic'a — pentru rochiele grele si decorate cu luxu — se face deosebitu, in forma de mantilu, numindu-se „manteau de curte.“

Inse — durere! — balulu de curte nu se putú tiné, si astfelu tóte aceste toalete — voru escelá in alte baluri.

La revedere, a ta

Alesandrina.

CE E NOU?

Dlu dr. Iosifu Hodosiu nepresintandu-si inca mandatulu la camer'a deputatoru, a fostu invitatu de catra presedinte a se infatísiá, — de óra ce inse dlu Hodosiu a respunsu, cà de asta-data nu póte sè-si ocupa loculu, camer'a in siedinti'a de la 19 I. c. a nulificatu mandatulu dsale, si astfelu in cerculu Bradu se va face alegere nóua.

Camer'a deputatoru in septeman'a trecuta a desbatutu proiectulu de lege pentru administratiune, care fu primitu cu mare majoritate, de si multi se absentara. Dintre deputatii romani l'au votatu dnii: Cziple, Joanovicu, Mihali, Misiciu si Petricu: in contra n'a votatu nici unulu, — au absentatu: Antonescu, Borlea, Doda, Gurbanu, Cosma, Nistoru, Georgiu Popu, Alesandru Popu, Romanu, si Stupa.

Principele Carolu a fostu bolnavu dílele trecute, dar s'a vindecatu in curendu.

Celu ce n'are norocu. Istori'a acést'a s'a intemplatu in Caransebesiu. Fisculu Csorba Ákos a visatu niste numere, si diminéti'a si-a tramisu servitoriulu sè le puna pe loteria. Apoi elu a povestitu visulu seu si comitelui supremu. Acel'a asemene a pusu numerile pe loteria. Trasur'a se facú. Comitetele supremu câstigá, dar fisculu nu, càci servitoriulu seu a pusu pe alta loteria.

Deák Ferencz in septeman'a trecuta éراسi s'a aflatu in pericolu de mórte. Ból'a lui a intratu in asiá stadiu, încátu nu mai póte sè fía sperantia la rensanetosiarea lui.

Omulu cu furchitie. La Paris traiesce unu domnu, Lausseur, care pentru aceea se numesce asiá, cà-ci a inghititu o furculitia. Domnulu acest'a, cu tóte cà in stomaculu lui se afla o furculitia, se simte fórté bine. Dar in dílele trecute elu incepù sè simtiésca dureri cumplite, cà-ci — pe semne — furchiti'a s'a miscatu in stomacu. Elu voiesce acuma sè se amputeze.

Unu trenu ingropatu. Pe lini'a resariténa din Galitia a calei ferate Carolu-Ludovicu, la 6 jan. unu trenu fu ingropatu de totu prin ninsóre. Pe candu

putú sè sosésca ajutoriulu, doi caletori erau deja morti.

Unu june a primitu in dílele trecute unu daru insofitu de o epistola anonima. Fiindu cà elu nu sciea de la cine i-a vinitu acea suprindere, aretà scisórea mai multoru amici. Intre ceialalti o puse si in vederea unui prietenu de curendu insuratu. Acela, vediendu scisórea, pali, si tragéndu o palma junelui, se departá furiosu, ducéndu si epistol'a. Elu merse dreptu a casa la soci'a sa, cà-ci scisórea erá a ei. Se desvoltá o scena familiaria din cele mai neplacute. In urma femeia esplicá barbatului ei nentielegera. In adeveru ea a scrisu epistol'a, inse in loculu surorei sale, care fiindu mirés'a acelui tineru, n'a voitú cà acela sè-i cunósca scisórea. Astfelu se facú pace. Dar mirele remase cu plalm'a primita.

Ce causéza o nevésa pré grasa! Unu tineru cu unu aeru fórté sentimentalú s'a insoratu in vér'a trecuta, luandu de sociá o juna, subtire si svelta copila. Fericirea lui cea mai mare erá d'a puté dice nevestei sale: „Scump'a mea mititica!“ Dar ce se intemplá? In scurtu timpu nevés't'a incepù a se ingrasiá, si deveni asiá de grasa, încátu erá mai asiá de lata, cà grasa. Acésta stramutare intristá fórté pe barbatu. Cum sè-i dica elu acuma: „Scump'a mea mititica?“ — Er asiá nu-i putea dice: „Scump'a mea de trei màgi!“ Acésta intr'atát'a lu-necasi, încátu luà pistolulu si se impusca.

Tesaurii lui Kossuth. Unu strengariu din Timisióra a latitu vorb'a, cà Kossuth, emigrandu din patria, a ascunsu in o pivnitia de acolo mai multe milione de galbeni. Inse — adause elu — acea pivnitia acuma se afla in posesiunea unui néntiu; deci ar trebui inchiriata, inse elu nu are parale, dar celu ce i va dá 200 fl., i va platí apoi unu milionu. Si cine ar crede? S'a gasitu unu astufelu de nebunu, care i-a datu 200 fl. Dinsulu apoi a disparutu cu bani cu totu.

Unu venatoriu din Oradea-mare, venandu in padurea de la Betfi'a, de odata a audítu unu sgomotu in o tufa. Elu gândi, cà e porcu selbaticu si descarcá pusc'a, si numai atunce vediù — cà a impuscatu unu magariu.

Premie pentru femei. In districtulu Eaton, statulu Michigan, in America, de curendu s'au impartitu urmatóriele premie: Domn'a Viola Kalm pentru perulu celu mai lungu 5 dollari, — domnisiór'a Füller, care mai multu timpu a rabdatu sè nu-si cumpere haina nóua 10 dollari, domn'a Schuller pentru celu mai frumosu baiatielu 5 dollari.

Carnevalu.

Balulu de curte nu s'a tinutu duminec'a trecuta in castelulu regescu din Buda, din cauza cà mam'a reginei in München s'a bolnovitu.

Flamur'a lui Hymen.

Dlu Alesandru Petrovicu, teologu absolutu si oficialu financialu, in Aradu, carele sub numele „Petrinu“ a publicatu in fói'a nóstra mai multu versuri, si-a incredintiatu de sociá pe domnisióra Elisabet'a Nediciu, fiic'a dlui invetiatoi Avramu Nediciu din Oravitia.

Societati si institute.

Societatea Georgiu Lazaru. Junimea romana de la preparandi'a de statu din Zelau si-a reconstituitu — pe bas'a statutelor facute in anulu scolasticu

trecutu si reîntarite estu-timpu de corpulu professorali — cerculu seu numitu „Georgiu Lazaru“ si pe anulu scolasticu 1875,6 alegându de conducetoriu pe profesorulu limbei si literaturii romane Gavrilu Trifu, de vice-presedinte pe Ioanu Budu elevu de a III cursu, de notariu pe Ioanu Popu e. d. III c., de cassariu pe Gavrilu Balanu e. d. III c., de controloru pe Avramu Fogasiu e. d. III c., de bibliotecariu pe Vasiliu Niresianu e. d. III c., de vice-notariu pe Vasiliu Bene e. d. I c.; in comitetulu criticatoriu: pe Vasiliu Niresianu e. d. III c., pe Avramu Fogasiu e. d. III c., Petru Bobu e. d. III c., Andreiu Nistoru e. d. I c. — Presedintele comitetului e Ioanu Budu e. d. III c. — Scopulu cercului este cultivarea limbei materne, exerciare in cantecele bisericesci si poporale si de a câstigá desteritate in implinirea oficiului invetiatorescu. Cerculu are — durere! — numai 23 de membri, o biblioteca modesta, câstigata din mijlócele sale, vre-o câte-va partiture de cantári bisericesci si arie nationale si si-pórta trei diuarie.

Fondulu Asociatiunii transilvane pana 'n siedint'á din 7 dec. a comitetului s'a urcatu la 60,971 fl. 95 cr.

Literatura.

„Educatiunea moderna“, o carte pretiósá, care cuprinde principalele idei pedagogice ale lui Fröbel si aplicatiunea lor in familia, in gradin'a de copii si in scóla, a esitu de sub tipariu la Bucuresci. Acésta interesanta si utila opera este scrisa de August Köhler, directoru alu scólei normale de institutrice in Gota, si tradusa de du'a Maria I. Casabianu, profesoare de pedagogice la scóla centrala de fete din Bucuresci.

Au aparutu de sub tipariu la Bucuresci: optu tomuri din Analele Societátií academice romane, (cari s'aru puté tramite si redactiuniloru, de cumva academi'a are interesu sè le cunósca si lumea,) — apoi: „Descrierea Moldovei“ de principele Demetriu Cantemiru, atátu in romanesc, câtu si in limb'a originala latina, si din „Dictionarul limbei romane“, o fascicula. Se afla depuse la cassierulu societátií academice romane, in localulu Academií.

T e a t r u.

Teatrulu nationalu din Bucuresci s'a deschisu la 25 decemvre st. v. cu pies'a „Curtea lui Négoe Voda“, drama nationala.

Industria si comerciu.

Inventiune noua. Inginerulu Zimmermann din Timisiór'a, precum scrie diuariulu nemtiescu de acolo, a inventatu unu aparatu, cu alu caruia ajutoriu se potu incaldí si totu-deodata si luminá locuintie, ateliere, salóne etc. Adeca din carbunii intrebuintati pentru incaldíre se forméza gazu, care se póte folosi indata pentru luminare. Aparatulu e fórte simplu, si produce o incaldíre si luminare atátu de ieftina, incátu abiá se póte crede. Cu ajutoriulu acestui aparatu, intrebuintandu-se carbuni de câti-va cruceri, o localitate se póte incaldí pe 24 de ore si luminá 9 ore. Luminarea corespunde a 12 lumini. Acésta inventiune, precum scrie fói'a de acolo, a facutu mare sensatiune in Timisiór'a.

Déca vrei pace, gata-te de resboiu! Ministeriulu comunu de resboiu n'a uitatu acésta vechia dicátore latina. In fabric'a Gantz din Buda si-face cu diligintia glóntie pentru nóne le tunuri „Uchatius.“ Si prussienii? Cá sè dovedésca, câtu de tare dorescu si dinsii pacea, totu in acea fabrica si-au comandatu glóntie de tunuri. Ambele guverne au tramisu câte-va tunuri pentru mesura in numit'a fabrica. Aceste instruminte de pace stau acuma in linisce langa olalta.

Tribunale.

Dlu Gavrilu Mihali fu numitu viconotariu la tribunalulu din Sighetulu Marmatiei.

Feliurite.

Pe rotogolulu pamentului — dupa aretárele statistice — in totu anulu moru 42 de milióne 403,003 de ómeni; in o di 115,000, in o óra 4800 si in o minuta 80.

Suvenirea mortiloru.

Carolina Maioru n. Cosioltianu, soc'á invetiatoriului primariu din Sasu-Reginu Georgiu Maioru, a repausatu in lun'a trecuta, in etate de 21 ani.

Post'a Redactiunii.

Bucuresci. Ferestreu. Nu este vin'a nóstra, cá in programa s'au stracuratu unele greseli de tipariu, ci a dy. cari ni-ati tramisu o scrisóre nelegibila. Ast'a ve póte servi cá indreptariu pentru viitori.

Bucuresci. Dlu V. M. Disertatiunea, impartíta in trei capitole, nu este potrivita pentru fói'a nóstra.

Dsiórei L. C. Durere, nu mai avemu manuscriptulu cerutu. L'amu pastratu o luna, si apoi l'amu nimicitu.

Orad'a-mare. Din candu in candu vomu primí cu placere asemene raporturi, despre miscamintele sociale si culturale romane. Avisu si altora din alte parti.

Nalucile Colhailoru. Nu se póte publicá. Dar acést'a sè nu te supere; din unele descrieri — mai alesu din inceputu — si din aplicarea canteceiloru poporale, se vede, cá dta ai talentu. Deci studieza!

„Siedietórea“ a aparutu si pentru anulu acest'a. Numerulu de la 1 ianuarie contine aceste: La anulu nou, versu ocazionaliu de Iosifu Vulcanu; Mesurile cele nóue, explicatiune pentru poporu, de Marcu Emilianu; Tenguirea betivului, doina de Gavrilu Micescu; Strigoifulu, intemplare de Stefanu Bota; Pecatele cele mai mari, de Ionu Croitoru; Doine poporale de la Naseudu, tramise de Silvie Sohorca si S. Fl. Marianu; Vorbe de auru, de Ionu Croitoru; Ghici ghicitórea mea, de C. Ungureanu; Heptu si Basiu, dialogu intre unu satmarianu si banatianu; Hodoroscu si Troscu, dialogu; Calindariulu lunei. — Rogámu pe dnii preoti, notari si invetiatori, a recomandá fói'a acésta poporului. Pretiulu pe unu anu este numai 1 fl. Esemplare complete se afla de vendiare si din anulu trecutu cu câte 1 fl.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1876. Calea tieréi nr. 39.